क्र. ७९ संस्कृत

~~प्रबोध~~ स्फोट
विवेक. ~~प्रकाश~~

~~घटादिक~~ विवेक:
घट स्फोट विवेक

3158

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

श्रीगणेशायनमः ॥ अथ घटक्रियाविधिः । जेला शौचं गत्वा
पुत्रादिः संकल्पं कुर्यात् । अद्येत्यादि अमुक गोत्रस्य पतित
(1) स्य घटक्रियाप्रेलकार्याधिकारार्थं प्रायश्चित्तपूर्वकं वप
नं करिष्ये प्रायश्चित्तं संकल्प्य वपनं कृत्वा पत्नीच वपनं कु
र्यात् । ततः पतितश्चेत् जात्यंतरप्राप्तश्चेत् प्रायश्चित्तं चि
कीर्षति यश्चाकृतप्रायश्चित्तः मृतस्तस्य षष्ठ्यादिरि
क्तातिथिषु सायाह्ने घटक्रियाकार्या ॥ वपनानंतरं स्नात्वा
घटक्रियासंकल्पं कुर्यात् अद्येत्यादि अमुक गोत्रस्य
अमुकदेवदत्तस्य पतितस्य तत्संबंधेन गोत्रदोषनिरासार्थं

Joint project of Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Rashtra... Pratishthan, Mumbai

तत्संबंधिनां तेन सहसायुज्यत्वादि सकल संबंधनिरासार्थं
यथासंभवं घटक्रियां करिष्ये ॥ तत्रादौ घटक्रियां चिकीर्षुः
(2) अमुकगोत्रस्य अमुकनाम पतितप्रेतस्य उदकक्रियाभिश्र
पणव्यतिषिक्तानि प्रेतश्राद्धानि करिष्ये ॥ पूर्वाह्णे पिंडक्रि
यामुदकक्रियां प्रेतश्राद्धानि च कृत्वा सायाह्ने सर्वे गोत्रजा मि
लित्वा ज्ञातिवृद्धैः सुहृद्दारैः कर्मकारेण वा मेगमयं कलशं
जलपूर्णं वा मस्कंधे दत्वा दक्षिणस्यां दिशि ग्रामात् बहिः च
तुष्पथे निनयेयुः । तत्र गोमिथुनं दत्वा प्राचीनावीति सर्वे मु
क्तशिखाः दक्षिणाभिमुखाः तन्मध्ये गोत्रवृद्धनपत्रेण

(2A)

चलैरन्वारभ्येनरतिवक्तव्यं॥अमुकगोत्रोत्पन्नं अमुकदेवद
त्तगोत्रसंबंधरहितं अनुवादकं करोमिइत्युक्त्वा॥ममगोत्रे
समुत्पन्नः पापरूपीकुलांतकः॥तस्मात्वंत्यक्तसेगोत्रा
न्निरयेवससर्वदा॥इतिमंत्रंपठित्वावामपादेनतत्कलशं
भित्वा अनवेक्षमाणाः सर्वेस्नात्वागृहंविशेयुः॥एकरा
त्रमाशौचेनशुद्धाभवंति॥द्वितीयदिनेतिलहोमः शुद्धिभो
जनं॥१॥१॥२॥२॥ अविशुद्धक्रियमाणेगोत्रजैः कलशक्रियाप
कर्तव्यंसाप्रयत्नेनजीवमानेतुमुख्यतः॥याज्ञवल्क्यः॥ष्वस
...पियथोक्ताचगोत्रवर्द्धिः समाचरेत्लघुकुंभक्रियाप्रय

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(3)

...गोत्रस्यापि विशुद्धये। कात्यायनः। जात्यंतरं प्रपन्नस्य पतितस्य
यथाविधिः। नाधिकारो विशुद्धौ तु कार्या तस्य घटक्रिया। मनुः।
दासीकुंभमपां पूर्णं पर्यस्येत्प्रेतवत्सदा। अहोरात्रमुपासीर
न्नाशौचं बांधवैः सह लि। पतितस्य वर्षश्राद्धविषये षड्
त्रिंशन्मते। वृद्धौ तीर्थे च संन्यस्ते ताते च पतिते सति। ये
भ्य एव पिता दद्यात्तेभ्यो दद्यात्स्वयं सुतः। हिमाद्रौ। ब्राह्म
णादिहते ताते पतिते संगवर्जिते। व्युत्क्रमाच्च मृते देयं येभ्य २
एव ददात्यसौ। दिवोदासप्रकाशे दक्षः। माता म्लेच्छत्वमाप
न्नापि पिता वापि कथंचन। पितरं विप्रमुत्सृज्यार्यतद्वर्षे च

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai
" Joint project of the "

पितामहं त्वतीयं च तातो ब्रूयात् पिंडान्दद्यात्स्वयं स्वयं कर्त्तव्य
था सर्वथा वर्षश्राद्धमस्ति तत्रापि पक्षमयुक्तं पूर्ववचनैः।
पितामहादित्रिभ्य इत्येकपक्षः पितृस्थाने विष्णुपदमुच्चार्य
(५) त्रिभ्य इत्यपरः। मासिकादि कं कं सपिनाऽस्ति। पितृत्वाभा
वादिति संक्षेपः।। तत्र वसिष्ठः पतितानां नदाहः स्यादं
तेष्टिर्नास्थिसंचयः। न चाश्रुपातपिंडाश्च कार्यं श्राद्धा
दिकं क्वचित् दक्षः। मातामहं छलमापन्नापितो वापि
कथंचन। न श्राद्धं स्वतकं नैव इत्येवं देवलो ब्रवीत्। इति
घटस्फोटविधिसमाप्तः।। ।। ।। ।। २

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com